

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA MILLIY YER HISOBOTI TO'G'RISIDA

Bazarbayeva Go'zal Rustam qizi

"TIQXMMI" Milliy tadqiqot universitetining Qarshi irrigatsiya va agrotexnologiyalar instituti talabasi.

Annotatsiya: *Rivojlangan davlatlarda ham yer kadastrı yuritiladi. Uning ma'lumotlaridan yer egalariqa soliq solish, yerdan foydalanish b-n bog'liq bo'lgan tijorat ishlarini tartibga solish, yer bo'yicha bitishuv va nizolarni hal etish, yerni garovga qo'yish va b.da foydalaniladi. O'zbekiston Respublikasida yer uchastkalariga bulgan huquqlarni davlat ro'yxatiga olish va yerlarni miqdoriy va sifatini hisobga olish Yer resurslari davlat qo'mitasi tomonidan qabul qilingan nizomlar va me'yoriy hujjatlar asosida amalga oshirilad*

Kalit so'zlar: *geodeziya, geobotanikaga, (Quvasoy shahar), Milliy geoaxborot tizimi, Belgilansinki.*

Yer umummilliy boylik, O'zbekiston xalqining hayoti, faoliyati va farovonligi asosi, eng muhim tabiiy resurs hisoblanadi. Shu sababli, yerlardan oqilona, samarali va belgilangan maqsadda foydalanishni ta'minlash, yerlarni muhofaza qilish, yer bilan uzviy bog'langan Davlat kadastrlari yagona tizimini to'laqonli yuritish davlatning eng muhim vazifalaridandir. Iqtisodiy sohadagi keng ko'lamli o'zgarishlar yer va unga bog'liq resurslarning aniq hisobini yuritish, ulardan oqilona foydalanish tizimini yana-da takomillashtirishni talab etmoqda. Xususan, yerlarni ajratish, ularning hisobini yuritish, qishloq xo'jaligi ekinlarini joylashtirish, yer nazoratini amalga oshirish vazifalarining yagona organda to'planganligi, yer uchastkalari, bino va inshootlarga (keyingi o'rinlarda – ko'chmas mulk) kadastr yig'majildi ro'yxatdan o'tkazuvchi organning o'zi tomonidan tayyorlanishi sohada manfaatlar to'qnashuvini yuzaga keltirmoqda. O'zbekiston Respublikasi Yer resurslari, geodeziya, kartografiya va davlat kadastrı davlat qo'mitasining qishloq xo'jaligi yerlari va ekinlarini monitoring qilish, qishloq xo'jaligi ekinlarini joylashtirish, qishloq xo'jaligi yerlarini muhofaza qilish bo'yicha davlat nazoratini amalga oshirish, tuproq bonitirovkasini o'tkazish, qishloq xo'jaligi yerlarining me'yoriy qiymatini aniqlash, tuproq unumdorligini oshirish, tuproqshunoslik, geobotanikaga oid tadqiqotlarni amalga oshirishga doir vazifalari, funksiyalari hamda vakolatlari Qishloq xo'jaligi vazirligiga o'tkazilsin. Qishloq xo'jaligiga mo'ljallanmagan yerlarning tarkibidagi o'zgarishlarni o'z vaqtida aniqlash, salbiy jarayonlarning oldini olish va oqibatlarini tugatish maqsadida ularning monitoringini o'tkazish O'zbekiston Respublikasida atrof tabiiy muhitning davlat monitoringi doirasida amalga oshirilishi belgilansin. Quyidagilar Kadastr agentligining asosiy vazifalari hamda faoliyat yo'nalishlari etib belgilansin: ko'chmas mulkka bo'lgan huquqlarni davlat ro'yxatidan o'tkazish sohasida: ko'chmas mulkka bo'lgan huquqlarni davlat ro'yxatidan o'tkazish sohasida yagona davlat siyosatining amalga oshirilishini ta'minlash; ko'chmas mulkka bo'lgan huquqlarni davlat ro'yxatidan o'tkazish; davlat yer

kadastrini, binolar va inshootlar davlat kadastrini yuritish; ko'chmas mulkka bo'lgan huquqlarning davlat ro'yxatidan o'tkazilishini ta'minlashga va yer uchastkalarining o'zboshimchalik bilan egallab olinishiga yo'l qo'ymaslikka qaratilgan samarali yer nazoratini amalga oshirish; geodeziya va kartografiya sohasida yagona davlat siyosatining amalga oshirilishini ta'minlash; aerokosmik suratga olish, topografiya-geodeziya, kartografiyaga oid izlanishlar hamda tadqiqotlarni, yerlarni masofadan zondlash, geodinamik tadqiqotlar ma'lumotlari va materiallaridan foydalangan holda kartografik monitoringni amalga oshirish; davlat kartografiya-geodeziya kadastrini yuritish; davlat geodeziya nazoratini amalga oshirish; davlat kadastrlarini yuritish sohasida: davlat kadastrlarini yuritish sohasida yagona davlat siyosatining amalga oshirilishini ta'minlash; davlat boshqaruvi organlari va mahalliy davlat hokimiyati organlarining davlat kadastrlarini yuritish sohasidagi faoliyatini muvofiqlashtirish; Davlat kadastrlari yagona tizimini yuritish, hududlar davlat kadastrining samarali yuritilishini ta'minlash; davlat kadastrlarini yuritish tartiblariga rioya qilinishini ta'minlashga qaratilgan samarali kadastr nazoratini amalga oshirish; ko'chmas mulkka bo'lgan huquqlarni davlat ro'yxatidan o'tkazish, geodeziya, kartografiya va davlat kadastrlarini yuritish sohasida xalqaro hamkorlikni kengaytirish; ko'chmas mulkka bo'lgan huquqlarni davlat ro'yxatidan o'tkazish, geodeziya, kartografiya va davlat kadastrlarini yuritish sohasida kadrlarni qayta tayyorlash va ularning malakasini oshirishni ta'minlash. ko'chmas mulkka bo'lgan huquqlarning, shu jumladan, yer uchastkasiga bo'lgan mulk huquqi, egalik qilish, foydalanish va ijaraga olish huquqining vujudga kelishi, o'zgarishi, boshqa shaxsga o'tishi, cheklanishi va bekor bo'lishi faqat davlat ro'yxatidan o'tkazilgandan keyin kuchga kirishi; ko'chmas mulkka bo'lgan huquqni ro'yxatdan o'tkazish uchun o'z vaqtida murojaat etmaslikda aybdor shaxslarga ma'muriy javobgarlik belgilanganligi;

Ko'chmas mulkning turi, tavsifi, hajmi, qiymati va boshqa ko'rsatkichlarini aniqlash maqsadida uning kadastr yig'majildi tayyorlanishi ma'lumot uchun qabul qilinsin. Zaxirada turgan va yangi ajratilayotgan yer uchastkalariga kadastr yig'majildi qishloq xo'jaligiga mo'ljallangan yerlarda qurilish bo'limining murojaatiga muvofiq tuman (shahar) hokimligining buyurtmasiga asosan tayyorlanadi, ushbu xarajatlar yer uchastkasiga bo'lgan huquqni davlat ro'yxatidan o'tkazish vaqtida mazkur yer uchastkasiga ega bo'lgan shaxs tomonidan qoplanadi; yer uchastkalariga bo'lgan huquqlar mazkur Farmon kuchga kiringunga qadar vujudga kelgan, biroq davlat ro'yxatidan o'tkazilmagan bo'lsa, ularga kadastr yig'majildini tayyorlash hamda ko'chmas mulkka bo'lgan huquqni davlat ro'yxatidan o'tkazish huquq egalari buyurtmalariga asosan ularning mablag'lari hisobidan amalga oshiriladi; Davlat organlari va tashkilotlari, xo'jalik boshqaruvi organlari, shu jumladan, o'rmon xo'jaliklari, suv xo'jaligi tashkilotlari, muhofaza qilinadigan tabiiy hududlar, ijtimoiy muassasalarga berilgan yer uchastkalariga kadastr yig'majildini tayyorlash hamda ko'chmas mulkka bo'lgan huquqni davlat ro'yxatidan o'tkazish balansda saqlovchilarning buyurtmalariga asosan va ularning mablag'lari hisobidan amalga oshiriladi; kadastr yig'majildi Kadastr agentligi tomonidan shahodatlangan kadastr muhandislari hamda Kadastr agentligi tizimidagi tashkilotlar

tomonidan shartnoma asosida tayyorlanadi; 2020-yil 1-oktyabrdan boshlab yer uchastkalariga bo'lgan huquqlarning vujudga kelishi, o'zgarishi, boshqa shaxsga o'tishi, cheklanishi va bekor bo'lishini nazarda tutuvchi qarorlar, auksion va tanlov bayonnomalari, notarial tasdiqlangan bitimlar hamda boshqa hujjatlar O'zbekiston Respublikasi Milliy geografik axborot tizimida (keyingi o'rinlarda – Milliy geoaxborot tizimi) davlat ro'yxatidan o'tkazilganidan keyin kuchga kiradi;

Xulosa: davlat yer kadastrini, binolar va inshootlar davlat kadastrini yuritish ko'chmas mulkka bo'lgan huquqlarni davlat ro'yxatidan o'tkazish orqali to'plangan ma'lumotlar asosida amalga oshiriladi. 2021-yil 1-yanvardan boshlab: yer turi, konturi, chegarasi va huquq egalari haqidagi barcha ma'lumotlar Kadastr agentligining onlayn geoportaliga kiritiladi; Onlayn geoportal Milliy geoaxborot tizimiga integratsiya qilinadi

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017 yil 7 fevraldagi PF-4947- son Farmoni bilan tasdiqlangan «2017-2021 yillarda O'zbekiston Respublikasini rivojlantirishning beshta ustuvor yo'nalishi bo'yicha Harakatlar strategiyasi»
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining “Yerlarni muxofaza qilish va ulardan oqilona foydalanish borasida nazoratni kuchaytirish, geodeziya va kartografiya faoliyatini takomillashtirish, davlat kadastrlari yuritishni tartibga solish chora-tadbirlari to'g'risida” gi 2018 yil 8 fevraldagi PF-5065 sonli farmoni